Valori semantice ale unităţilor frazeologice româneşti cu numeralul *trei*

Carolina POPUŞOI*

Keywords: *phraseology*; *semantic field*; *quantity element 'three'*; *symbolic values*; *expressive values*

În lingvistica românească, frazeologia reprezintă un domeniu relativ recent. Deşi primele preocupări faţă de acest fenomen apar pe la mijlocul veacului trecut, interesul lingviştilor români pentru această ramură ia amploare abia prin anii '80 ai secolului al XX-lea. În această perioadă, mai mulţi lingvişti notorii subliniază, în repetate rânduri, despre necesitatea dezvoltării unei discipline independente de lexicologie şi de sintaxă, care să aibă ca obiect de studiu grupurile de cuvinte cu un anumit grad de stabilitate şi de expresivitate[1].

În cadrul frazeologiei, îmbinările structurate cu elemente din categoria cantitativului numeric ocupă un loc aparte. În limba română, clasa construcţiilor în discuţie este destul de amplă şi de uzitată. Pe lângă rolul lexical în organizarea îmbinărilor de acest gen, se dovedeşte că numeralul are şi funcţii în plan semasiologic, contribuind, astfel, la configurarea semantică a unităţilor frazeologice. Alături de aceste aspecte, elementul cantitativ definit comportă adesea şi vădite valenţe expresive.

Multitudinea îmbinărilor frazeologice organizate cu numeral confirmă că numărul reprezintă „rădăcina lucrului" (Evseev 2007: 412) şi, totodată, elementul de conexiune dintre aspecte eterogene. Varietatea expresiilor analizate se explică şi prin însuşirea numeralului de a conferi, într-un mod inedit, simbolism şi oralitate (vezi şi Măcriş 2002: 93).

Printre cuantificatorii numerici din componenţa îmbinărilor frazeologice, se află şi numeralul *trei*. Structura simplă a acestuia[2], dar şi complexitatea de simboluri[3]

* Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", Academia Română, Bucureşti, România (carolina_popusoi@yahoo.com).

[1] „Frazeologia tinde să fie considerată... ca o disciplină autonomă" (Dumistrăcel 1980: 132). „Admiţând că frazeologia (în sens de «totalitate a unităţilor frazeologice dintr-o limbă dată») constituie un compartiment lingvistic deosebit de vocabular şi mai ales de sintaxă, suntem nevoiţi să admitem şi legitimitatea unei discipline relativ independente, care nu poate avea alt nume decât obiectul ei de investigaţie" (Hristea 1984: 140).

[2] Marea majoritate a frazeologismelor din această categorie sunt organizate cu numerale simple, cele compuse evitându-se din cauza dificultăţii de formare a lor (vezi şi Măcriş 2002: 77).

[3] „Numărul *trei*, ca structură unificatoare, dinamică şi productivă, întruchipat în triada simbolică, traversează întreaga lume a imaginarului, ... [regăsindu-se] la toate nivelurile existenţei... Peste tot el exprimă o ordine perfectă, o totalitate organizată şi ierarhizată în vederea creaţiei" (Evseev 1997: 463).

BDD-A30216 © 2019 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:13 UTC)

pe care le denotă justifică locul şi ponderea lui în procesul de creare a unităţilor frazeologice româneşti. De asemenea, frecvenţa numeralului *trei* în basme[4] şi în texte bisericeşti[5] (respectiv, în viaţa creştinilor), credem, a influenţat considerabil prezenţa lui în construcţiile de faţă.

Tiparul frazeologic organizat cu numeralul *trei*[6] se caracterizează printr-o diversitate de valori semantice, care se conturează din interacţiunea componentelor lexicale. Cuantificatorul numeric *trei* din astfel de îmbinări interferează, destul de des, cu lexeme care fac parte dintr-o anumită sferă referenţială sau dintr-un anumit domeniu[7], cum ar fi: unităţi monetare, unităţi de măsură, puncte cardinale etc. Capacitatea combinatorie a numeralului *trei* din asemenea construcţii este însă nelimitată.

Adesea, îmbinările frazeologice examinate[8] reflectă ideea de „calitate proastă", de „lipsă a valorii", de „inutilitate", de „neimportanţă" (cu referire atât la lucruri şi la obiecte, cât şi la fiinţe). Aceste valenţe semantice sunt actualizate în frazeologismul *a fi de trei parale*[9] = „a nu avea nicio valoare". După cum vedem, numeralul *trei* (care redă o cantitate redusă) şi termenul monetar *para* (cu sensul „ban de valoare mică") se află într-o simbioză armonioasă, reuşind să exprime sugestiv sensurile „nonvaloare", „neînsemnătate" şi „inutilitate".

> [Liebrecht e] un venetic, o scorpie, un nimeni, [...] un aventurier de trei parale (Dumitriu 1984: 313).
>
> Într-o altă droşea, mai de trei parale, veneau cei patru cavaleri ai Apocalipsei, cum îşi spuneau ei înşişi (Barbu 2006b: 533).

Cu o distribuţie lexicală asemănătoare şi din aceeaşi arie semantică, este şi expresia (mai puţin răspândită) *a fi trei de o para* = „a nu avea nicio valoare". În comparaţie cu îmbinarea frazeologică anterioară, unde „nonvaloarea" vizează o singură entitate (care *e de trei parale*), în structura de faţă, „lipsa valorii" se atribuie la trei entităţi (care *sunt de o para*). Această schimbare a raportului dintre *unu* şi *trei* (respectiv, dintre *trei* şi *unu*) potenţează ideea de „neimportanţă" în construcţia din urmă.

[4] „*Trei* este cifra încercărilor de tot felul, a repetărilor menite să asigure reuşita unei acţiuni, numărul magic şi simbolic al alegerilor din basm şi legendă" (Evseev 1997: 463). De exemplu: trei fete sau feciori de împărat, trei zâne, trei ursitoare, trei nurori, trei iezi, trei încercări la care sunt supuse personajele, trei obiecte miraculoase, trei daruri etc. Vezi astfel de elemente şi la Graur 1971: 56 sau la Şăineanu 1973: 39–40.

[5] „*Trei* în simbolica biblică şi creştină este cel mai de seamă număr sfânt dumnezeiesc" (Aga 2005: 386). De exemplu: trei patriarhi drepţi de dinaintea potopului, trei părinţi de după potop, templul şi biserica au trei despărţituri, Sfânta Treime, trei magi care L-au preamărit pe pruncul Iisus, trei daruri preţioase pentru pruncul Iisus, trei cruci pe Golgota, trei limbi în care s-a scris pe crucea Mântuitorului, Învierea lui Iisus Hristos a avut loc în cea de-a treia zi etc. Vezi asemenea elemente şi la Evseev 1997: 463, Aga 2005: 386.

[6] Vezi unele frazeologisme cu numeralul *trei* la Colţun 1995 sau la Căpăţînă 2007.

[7] În literatura de specialitate, asemenea lexeme sunt numite *realii* (Cojocaru 2004: 219).

[8] Unităţile frazeologice analizate aici sunt excerptate din: DEX 2009, DLR 2010, Tomici 2009.

[9] Expresia de faţă (dar şi altele de mai jos) reprezintă variaţii frazeologice ale structurilor construite cu numeralul *doi* (vezi aici: *a fi de două parale*). Datorită parasinonimizării lexicale prin numeral, acestea cunosc şi variante cu elementul cantitativ numeric *trei*. Despre variaţia frazeologică vezi Groza 2003: 351–360.

BDD-A30216 © 2019 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:13 UTC)

„Nonvaloarea”, „lipsa importanţei” sunt exprimate şi în frazeologismele de origine cultă *a pune* (sau *a trece, a lăsa, a rămâne, a fi*) *pe planul al treilea* = „a considera (ceva sau pe cineva) ca fiind neimportant, ca fiind lipsit de valoare”. Faţă de numeralul *doi* (care figurează în invarianta frazeologică), elementul cantitativ *trei* are rolul de a amplifica „lipsa valorii” şi „lipsa consideraţiei”.

> Am rămas uluită de lipsa de originalitate a iubitului meu, care, conştient sau inconştient, debita în faţa mea ceea ce auzise la rândul lui de la bunii lui prieteni... că anume femeia e pentru el pe planul al treilea (Liiceanu 2010: 298).

> Bieţii fracţionişti rămaseră pe planul al treilea, ei luptători pe această chestie de la 1866 (Panu 1908: 265).

Acelaşi semantism se regăseşte şi în expresia *a fi a treia roată la căruţă* (sau la *car*) = „a se afla pe un plan secundar; a fi neimportant”. Sensul în discuţie este direct legat de structura unui *car* cu două roţi. Ceea ce se află însă în afara acestei realităţi se consideră, în plan figurat, ca fiind „secundar” şi „neimportant”.

> [Dl Carp] acum e numai a treia roată la carul conservator! (Dobrogeanu-Gherea 1976: 421).

> Din nefericire, Rickert adaugă heterotezei sinteza, care este, cum s-ar zice, ca a treia roată la căruţă (Florian 1983: 70).

Ideea de „lipsă a importanţei” este redată şi în îmbinarea frazeologică *a fi trei ape în chiseliţă* = „a fi (ceva) nesemnificativ, neimportant”. Valenţa semantică a acestui frazeologism este în strânsă legătură cu cea a lexemului *chiseliţă* şi cu valoarea numeralului *trei*. *Chiseliţa* este o fiertură (zemoasă) de fructe (sau de anumite plante cu gust acru). Adesea, din această compoziţie, se consumă doar zeama, iar fructele (plantele) se fierb încă o dată, în altă apă, pentru a mai obţine o astfel de băutură. În acest mod, fiertura pierde din concentraţie şi, totodată, legătura cu băutura iniţială. Cu cât se pune de mai multe ori o altă apă (cf. *trei ape*), cu atât băutura devine de o calitate mai redusă. De aici, prin extensiune, s-a ajuns la „lipsa calităţii” unui lucru sau a unui obiect, apoi, la „lipsa importanţei” lor[10].

Cele două expresii din urmă (*a fi a treia roată la căruţă* şi *a fi trei ape în chiseliţă*) exprimă şi sensul „a fi cu cineva rudă foarte îndepărtată”. La baza semantismului acestor unităţi frazeologice, se află, ca şi mai sus, corelaţia dintre sememul lexemului *car*, respectiv, *chiseliţă* şi cel al elementului cantitativ *trei*. Astfel, distanţarea de la structura consacrată a *carului* cu două roţi (prin atribuirea celei de a treia) şi abaterea de la gustul original al băuturii *chiseliţă* (prin prepararea ei în a treia apă) s-a transferat metaforic şi asupra conceptului de „grad de înrudire”, exprimând „îndepărtarea în relaţia de rudenie”.

> Sora mea e a treia roată la căruță cu alde Mihalache, făptaşul (http://www.gandul.ro/dosar-fapte).

Prin intermediul unităţilor monetare şi al numeralelor, se pot reda şi sensurile „înşelăciune”, „incorectitudine”, „imoralitate”. În acest context, o sugestivitate

[10] Preocuparea pentru istoria, „biografia” unei astfel de unităţi lexicale este în extindere în frazeologia românească. Cel mai reprezentativ lingvist în acest sens este Stelian Dumistrăcel (1997: 201).

BDD-A30216 © 2019 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:13 UTC)

aparte comportă îmbinările frazeologice *a umbla cu* (sau *a pune*) *doi bani* (ori *două parale*) *în trei pungi*[11] = a) „a umbla cu şmecherii, cu vicleşuguri, cu minciuni”; b) „a avea mai mulţi iubiţi (mai multe iubite) în acelaşi timp”. Semantismul de faţă este configurat de lexemele *ban* şi *parale* (care se află frecvent într-o relaţie strânsă cu noţiunea de „înşelare”), dar şi de raportul matematic stabilit între îmbinările *doi bani* (*două parale*) şi *trei pungi*. Din punct de vedere raţional, *doi bani* (*două parale*) nu se pot pune în *trei pungi*, însă, prin vicleşug şi cu minciuni, o asemenea repartizare poate fi posibilă. Credem că acest considerent a şi stat la originea frazeologismelor în discuţie. Expresivitatea acestor unităţi frazeologice este redată atât de corelarea îmbinărilor *doi bani* (*două parale*) şi *trei pungi*, cât şi de verbul *a umbla*, care îi conferă un surplus de dinamism.

a) Aici nu-i mult de lucru, că domnii... au ştiut întotdeauna să umble cu doi bani în trei pungi (Agârbiceanu 1968: 511).

[Vaida] nu s-a putut abţine de a-l batjocori [pe Călinescu]: „vorbeşte într-un fel la mine, şi în altul la Mihalache – vorba românului, vrea să pună două parale în trei pungi!” (Argetoianu 1999: 232).

b) A umbla cu doi bani în trei pungi… se zice la muiere cu drăguţi (Zanne 1900: 68).

Structurile frazeologice organizate cu elemente unităţi monetare şi cu numeralul *trei* exprimă şi ideea de „desconsiderare”, de „umilire”. Aceste sensuri sunt plastic cumulate în îmbinarea frazeologică *a face* (*pe cineva*) *de trei parale* = a) „a face (pe cineva) de nimic, de râs”; „a umili (pe cineva)”. Expresia de faţă redă şi sensul (b) „a certa aspru (pe cineva)”. Semantismul acestei construcţii reiese din „lipsa importanţei” pe care o redă alăturarea celor două elemente nesemnificative din punct de vedere valoric (*trei* şi *para*).

a) Cordell Huli a pronunţat un discurs în care a făcut pe Laval de trei parale pentru cuvântarea rostită la Radio deunăzi (Argetoianu 2009: 586).

De-ar mai trăi Caragiale, Cu umoru-i permanent, L-ar face de trei parale Pe orice ales din Parlament (http://www.citatepedia.ro/index).

b) După câte spun domnii de la Legaţie, Gdring n-a consimţit la această restituire [de decoraţii] decât după o teribilă scenă în care Hitler l-a făcut de trei parale, fiindcă-l împinsese să primească pe „domnişorul acela” (Regele Carol!) (Argetoianu 2003: 160).

Jesse Miller m-a făcut de trei parale când tâmplarul a întârziat să-i facă noile dulapuri pentru magazin (Kennedy 2013: 106).

Ideea de „ceartă” este expresiv reflectată şi în frazeologismele *a lua* (sau *a apuca*) (*pe cineva*) *la* (ori *în*) *trei parale* = „a-i cere (cuiva) socoteală pentru ceea ce a făcut sau se crede că a făcut; a mustra”. La prima vedere, este dificil de stabilit relaţia dintre componentele structurilor şi sensul lor. S-ar putea însă ca, în aceste expresii, cuvântul *para* să reprezinte o denaturare formală a lexemului *parolă*, cu

[11] S-ar putea ca, din punct de vedere formal, unităţile frazeologice analizate să aibă legătură cu parimia înregistrată în *Povestea vorbii* de Anton Pann, la 1847: *Se răsfață-n haine lungi, Ca un ban în două pungi* (Pann 1967: 155).

BDD-A30216 © 2019 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:13 UTC)

sensul învechit „vorbă, cuvânt” (de exemplu, **a lua/ a apuca pe cineva la trei vorbe/ cuvinte*) (vezi Popuşoi 2014: 388). Această supoziţie ar explica oarecum originea, „biografia” construcţiilor[12]. Cât despre numeralul *trei*, utilizarea lui pare a fi influenţată de lumea basmelor, unde figurează şi ca simbol al ordinii (Evseev 1997: 463).

> Pentru că profesorul român al acelei catedre a cutezat să-şi propună studiul în limba lui, [ministrul] mi ţi l-a luat la trei parale (Eminescu 1980: 263).
>
> Îi mai toc capul câteodată, ba o mai apuc la trei parale, dă, ca omul, doar oi scoate ceva, să se mai hărnicească (Sadoveanu 1955: 351).
>
> Nouă ni este dat a lua în trei parale pe duşmanii noştri şi a tăcea asupra amicilor, pe cari nu-i putem lăuda (Hasdeu 2002: 304).

Aceeaşi valoare semantică se întâlneşte şi în unitatea frazeologică, asemănătoare, de altfel, ca structură cu îmbinarea anterioară, *a lua* (*pe cineva*) *la trei păzeşte* = „a mustra, a certa (aspru) (pe cineva)”. Ca în expresia precedentă, şi în cazul de faţă, s-a pierdut legătura dintre elementele constitutive şi conţinutul ei. În încercarea de a rezolva enigma lexemului *păzeşte* şi a îmbinării *trei păzeşte* din acest frazeologism, Alexandru Graur menţionează că avem a face, de asemenea, cu o „deraiere” lexicală (Graur 1971: 197)[13], iar Cecilia Căpăţînă este de părere că, iniţial, construcţia a avut şi alte componente, care au dispărut ulterior, ducând la combinări bizare (Căpăţînă 2007: 134). Presupunerile de mai sus nu par a fi imposibile. Plecând însă de la structura şi de la sensul expresiei, dar şi de la nucleul ei (*trei păzeşte*), surprindem o legătură între aceste aspecte. Astfel, întrucât construcţia *trei păzeşte* este consemnată în dicţionare drept compus cu sensul „dans” (cf. *trei-păzeşte*[14]), iar, în româna din stânga Prutului, se întâlneşte frazeologismul asemănător din punct de vedere sintactico-semantic *a lua* (*pe cineva*) *la vatra jocului*[15] = „a mustra, a certa (aspru) (pe cineva)”, se poate conchide că unitatea frazeologică *a lua* (*pe cineva*) *la trei păzeşte* derivă din compusul amintit. După cum se poate observa, *jocul/ dansul* reprezintă veriga dintre aceste îmbinări frazeologice, iar ritmul cu care se execută dansul popular este posibil să fi stat la baza semantismului din ambele expresii. Aşadar, de la *a lua pe cineva la un dans dinamic şi epuizant* („a dansa”), s-a ajuns la sensul „a zori”, apoi, la „a certa”. Referitor la compusul *trei-păzeşte*, s-ar putea ca verbul de aici să fie legat de semantismul imperativului *păzea!*, şi anume „dă-te la o parte, fereşte-te, atenţie, se joacă un dans

[12] Unii autori vorbesc în cazul de faţă despre o „deraiere” lexicală, fără însă să se precizeze vocabula care a stat la baza lexemului *para* (Graur 1971: 197). Conform lingvistului, are loc o „deraiere” când „un cuvânt este început într-un fel, ... [lăsându-se] să se prevadă un sfârşit cunoscut, dar pe drum este transformat aşa încât duce la cu totul altă idee” (*ibidem*: 201)

[13] În lucrările de specialitate, se menţionează şi despre o „deraiere spectaculoasă” a acestei expresii de la frazeologismul *a lua la trei parale* (Suciu 2009: 593).

[14] „Dans popular oltenesc, în ritm binar, vioi, executat de bărbaţi în formaţie liniară, […] [ţinându-se unii de alţii] cu mâinile încrucişate la spate” DEX 2009, s. v. *trei.*

[15] Îmbinarea *vatra jocului* (adică locul de unde se trage jocul popular) face trimitere la locul unde, pe vremuri, se organiza *hora satului*. Aici, fetele şi flăcăii erau aşteptaţi de sărbători la joc (horă, sârbă, bătută etc.).

BDD-A30216 © 2019 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:13 UTC)

aprig!", iar numeralul *trei* să aibă legătură cu modul lui de executare, căci, se pare că, pentru a-l putea dansa, e suficientă prezenţa a trei persoane.

> L-am luat la trei-păzeşte pe Breban pentru programul congresului apropiat (Goma 2005: 199).

> Dacă vom fi luaţi la trei păzeşte, să rămânem înţeleşi: am discutat tot timpul despre motoare (Sîrbu 1993: 49).

În cadrul expresiilor, elementul cantitativ numeric *trei* interferează, adesea, şi cu lexeme care denumesc unităţi de măsură (actuale sau arhaice, convenţionale sau neconvenţionale). Printre acestea, se află şi vocabula *poştă,* care s-a înrădăcinat în frazeologismele *a fi* (sau *a se afla, a rămâne, a merge, a se duce*) *cale de trei poşte* = „a fi (sau a se afla, a rămâne, a merge, a se duce) o distanţă (foarte) mare". Unitatea de măsură *poştă*, folosită frecvent în trecut, echivala cu aproximativ 20 de kilometri. Prin urmare, *o cale de 3 poşte* reprezenta o distanţă de circa 60 de kilometri, adică un interval destul de mare pentru acele vremuri, unde singurul mijloc de transport era cel cu tracţiune animală.

> Politicos şi distant, […] necunoscutul mă informă că locaş omenesc nu se află cale de trei poşte (Petrescu 1973: 16).

> [Omul] se duce la Dunăre cale de trei poşte? Cum umblă şi cum se opreşte, şi cum bea mereu tutun …, o să ajungă la Olteniţa peste o săptămână (Arghezi 2001: 343).

Unitatea de măsură a distanţei din îmbinările frazeologice din urmă poate fi înlocuită cu o unitate de măsură a timpului. În această situaţie, avem a face cu expresia din domeniul basmelor *a merge cale de trei zile* = „a merge (foarte) mult timp".

> Cale de trei zile vom mearge în pustie şi vom jirtvi Domnului Dumnezeului nostru, dupre cum au zis noao (Biblia 1688: 44).

> Cei ce aveau de măcinat trebuiau să meargă până la Murăş, cale de trei zile cu carul cu boi (Agârbiceanu 1986: 641).

Uneori, în aceeaşi structură frazeologică, se întâlnesc numerale diferite şi elemente de măsură din clase eterogene, fapt care contribuie vădit la intensificarea afectivităţii. Spre exemplu, expresia din registrul familiar *a fi doi la metru, trei la kil* = „a fi scund şi slab" conţine două numerale distincte, de valoare mică (*doi* şi *trei*), şi două unităţi de măsură diverse (lungimea şi greutatea). Această amalgamare de elemente cantitative numerice şi de unităţi de măsură răspunde perfect cerinţei de redare a ideii de „înălţime mică" şi a celei de „greutate corporală mică".

În tiparul frazeologic analizat în lucrarea de aici, „cantitatea" poate fi exprimată şi prin intermediul unor elemente lexicale cu conotaţie valorică. Spre exemplu, în frazeologismul *trei lulele, trei surcele* = a) „foarte puţin; ieftin"; b) „fără valoare", s-a ajuns la aceste sensuri prin alăturarea plastică a lexemelor *lulele* şi *surcele*, care sunt purtătoare de valenţe cantitative neînsemnate. De asemenea, utilizarea numeralului *trei* (cu valoare infimă) contribuie la configurarea semantismului de faţă. Expresivitatea acestei unităţi frazeologice decurge atât din enumerarea lexemelor substantivale rimate, cât şi din repetarea elementului cantitativ.

BDD-A30216 © 2019 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:13 UTC)

a) Dacă e să dăm pământul pentru trei lulele-trei surcele …, nu cred că o să fie bine pentru ţărani (http://romanialibera.ro/economie/finante-banci/o-initiativa-deocamdata-prea-putin-convingatoare).

b) Fotbalul e un fenomen social, altfel nu-mi explic cum poţi băga bani într-o echipă de trei lulele, trei surce (http://www.bihorel.ro/fc-bihor-a-reusit-sa-piarda-doar-cu-2-0).

Îmbinările frazeologice examinate redau şi ideea de „nebunie". Spre exemplu, în expresia *a fi cu trei roate la car* = „a fi nebun; a fi zăpăcit", elementele care sugerează „devierea de la raţionalitate, de la normalitate" sunt atât substantivul *car*, cât şi numeralul *trei*. Întrucât *carul* are două (sau patru) roţi, reprezentarea acestuia cu trei roţi este din sfera anormalului, a dezechilibrului. Imaginea unui *car* deviat de la structură s-a transferat metaforic asupra creierului uman, exprimând, aşadar, sensul „a nu avea mintea în regulă". La sporirea gradului de expresivitate din acest frazeologism, contribuie nu doar elementele lexicale constituente, ci şi arhaismul morfologic *roate* (pentru *roţi*). Conservarea anumitor forme de număr în interiorul unităţilor lexicale de acest gen reliefează „rezultatul istoric al creativităţii lingvistice" (Ştefănescu 2007: 31).

Înţeles-aţi oare vrun singur cuvânt măcar? Mâ tem câ hatmanul nostru e cu trei roate la car (Hasdeu 2003a: 142).

Bătrânul era ... nebun, ... cu trei roate la car (McBride 2015: 373).

Printre tematicile expresiilor organizate cu numeralul *trei*, se află şi *procesele fiziologice*. Unul dintre ele, este *îmbătrânirea* şi se întâlneşte în structurile frazeologice *a fi* (sau *a se afla*) *la vârsta a treia* = „a fi la bătrâneţe". După cum se poate observa, fenomenul este prezentat destul de delicat, apelându-se la îmbinarea eufemistică *vârsta a treia*, care corespunde ultimei etape de vârstă din triada *copilărie – maturitate – bătrâneţe*.

Eu nu sunt nici de „vârsta a treia" şi nici „slab cu duhul", dar am fost la vot! (http://portalsm.ro/2018/06/foto-video-malin-bot-la-satu-mare-alaturi-de-protestatari).

Poate că mulţi dintre cei aflaţi la vârsta a treia au deja propriile scenarii prin care îşi proiectează situaţiile de viaţă (http://transilvaniareporter.ro/sanatate/depresia-la-varsta-a-treia).

O altă arie semantică, reflectată prin intermediul frazeologismelor din categoria de faţă, o constituie „beţia"[16]. Sensul în discuţie este plastic redat în expresiile *a umbla* (sau *a merge, a veni, a pleca*) *pe trei cărări* = „a fi beat". La baza acestor unităţi frazeologice, se află un fapt real, şi anume felul de a umbla al unui om beat. Se ştie că, într-o asemenea stare, mersul este şerpuit, deviat de la drum. Astfel, ironizând acest aspect, s-a spus sugestiv despre cel beat că *merge pe trei cărări*. În comparaţie cu modelul frazeologic construit cu numeralul *doi*, varianta cu elementul cantitativ *trei* accentuează şi mai mult starea de turmentare.

Se înfăţişează într-o zi (umblând pe trei cărări) un gligan, golaş sub haina peticită, duhnind a canal şi a vin (Teodoreanu 1977: 393).

[16] Vezi o serie de structuri frazeologice din câmpul semantic în discuţie la Zafiu 2007.

BDD-A30216 © 2019 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:13 UTC)

Tuţu Ilie, în ziua aceea, […] s-a îmbătat cumu-i tunu… El venea singur pe trei cărări, cu un zâmbet de fericire împietrit pe faţa lui păroasă (Agârbiceanu 1962: 239).

Pe la miezul nopţii, când punea Stere [cârciumarul] obloanele la ferestre, nea Fane pleca pe trei cărări (Barbu 2006a: 1250).

În frazeologia românească, o temă destul de frecventă o reprezintă şi *bătaia*. Fiind *ruptă din Rai*, prin urmare, aplicată metodic în viaţa cotidiană, nu ne surprinde numărul mare şi varietatea expresiilor care redau acest sens. În clasa semantico-structurală abordată, o încărcătură afectivă deosebită o au îmbinările frazeologice *a bate* (sau *a lăsa*) (*pe cineva*) *la trei coaste* = „a bate rău (pe cineva)”. Trebuie să recunoaştem că, în crearea acestor unităţi frazeologice, ingeniozitatea vorbitorului nu a avut limite. Imaginea unei persoane bătute în aşa fel încât i-au fost afectate trei coaste sau, şi mai rău, încât nu i-au mai rămas întregi decât trei coaste este cumplită. Numeralul *trei*, ca şi în alte construcţii frazeologice de aici, se încadrează perfect în „arhitectura” creaţiilor populare.

L-a lăsat la trei coaste (Pamfile 1908: 86).

Nu departe de Nistru [Ştefan-Vodă] îi întâlni [pe tătari] şi începu a le da pe foi şi a-i freca la trei coaste (Ispirescu 1971a: 233).

În cadrul structurilor frazeologice, o răspândire mare are şi ideea de „fugă”. Semantismul în discuţie se regăseşte în arhicunoscuta expresie *a o lua la trei păzeşte* = „a fugi”. Credem că, şi în acest caz, este vizibilă legătura dintre compusul *trei-păzeşte* „dans popular cu caracter dinamic, vioi” şi noţiunile de „dinamism”, „viteză”, „fugă”. Din punct de vedere formal, dar şi semantic, frazeologismul analizat face parte din tiparul *a o lua la fugă* şi *a o lua la sănătoasa.*

Când vezi că n-ai scăpare de furia lui, mai bine o iei la trei păzește (http://www.gandul.ro/pericol-furie).

Cățelul prinsese frică de vecin, o lua la trei păzește ori de câte ori îl vedea (http://www.modele-subiecte-teze).

În aceeaşi clasă semantică, se află şi expresia (mai puţin răspândită) *a-şi lua* (*alea*) *trei fuioare* = „a pleca repede de undeva; a fugi”. Se pare că unitatea frazeologică examinată are la bază anumite elemente din poveştile populare, unul dintre ele fiind *fuiorul*[17]. În basme, acesta este folosit de către personajul pozitiv (ca obiect cu puteri magice), spre a reuşi să fugă de forţele negative, aflate pe urmele lui. Această idee a „fugii”, a „autosalvării prin fugă”, cu ajutorul *fuiorului*, se şi regăseşte în structura frazeologică de faţă. Elementul de basm este reflectat şi prin numeralul *trei*, specific genului literar în discuţie.

[Mamon] avea nişte drepturi vechi asupra locului aceluia, şi să-şi ia cele trei fuioare şi lumea-n cap, nu se putea (Sima al lui Ion 2003: 62).

Pasămite, norocul îşi luase ale trei fuioare de la casa lui şi p-aci ţi-e drumul (Ispirescu 1971b: 130).

[17] *Fuiorul* este simbolul îndepărtării relelor (Aga 2005: 149).

BDD-A30216 © 2019 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:13 UTC)

Expresiile organizate cu numeralul *trei* exprimă, adesea, şi „modalitatea” realizării unei acţiuni, în special „rapiditatea”. În această clasă semantică, se încadrează frazeologismul adverbial *până* (sau *cât*) *numeri* (*la*) *trei* = „foarte repede”. Aici, cifra *trei* face referire la un şir numeric alcătuit doar din trei elemente, ceea ce permite parcurgerea imediată a secvenţei *de la unu la trei*.

> Dacă nu te astâmperi, îi rău... Te curăţăm până numeri la trei! (Lăncrănjan 1963: 79).

> Şi ce să vezi? Cât numeri trei îşi scoate pantoful din picior (Blaga 1986: 601).

Din aceeaşi sferă semantică, face parte şi unitatea frazeologică adverbială *în doi timpi şi trei mişcări* = „foarte repede”. După cum se poate observa, componentul *timp* („perioadă, măsurată în ore, zile etc., care corespunde desfăşurării unei acţiuni”) reprezintă o dimensiune temporală, pe când vocabula *mişcare* („deplasare în spaţiu”) constituie o dimensiune liniară. Figurând ca mărimi, aceste elemente comportă, prin urmare, şi valenţe cantitative, iar, în asociere cu numerale de valoare mică, redau sugestiv ideea de „foarte repede”. Expresivitatea structurii este conferită de succesiunea alertă a celor două perechi lexicale (*doi timpi* şi *trei mişcări*), dar şi de arhaismul morfologic *timpi* (pentru *timpuri*).

> [Tănase] are idei şi soluţii în politica externă, în teoria lui Einstein, în aviaţie, în problema transferurilor, în literatură, în iubire – şi pe toate le rezolvă în doi timpi şi trei mişcări (Constantinescu 1970: 585).

> În doi timpi şi trei mişcări, meşterii zidari, muştruluiţi ca la cazarmă, astupau veranda (Cocea 1970: 54).

Printre sensurile exprimate de îmbinările frazeologice din tiparul analizat, se numără şi „neşansa”. Acest semantism se întâlneşte în expresiile *trei ceasuri rele* (*de marţi* sau *de sâmbătă*) = „întâmplări marcate de ghinion”. Se pare că frazeologismele în discuţie îşi au originea în domeniul astrologiei (http://www.acvaria.com.cele_trei_ceasuri_rele). Conform specialiştilor din această ramură ştiinţifică, ziua de marţi este guvernată timp de trei ore de planeta Marte, iar sâmbăta, timp de trei ore, de Saturn, planete cu marcaj puternic pe conflicte, neînţelegeri, eşecuri, piedici. (În celelalte zile ale săptămânii, Marte şi Saturn stau doar câte două ore planetare). Prin urmare, *cele trei ceasuri rele* (*de marţi* sau *de sâmbătă*) sunt cele trei ore planetare (nesuccesive), dominate marţea de maleficul Marte şi sâmbăta, de nefastul Saturn.

> Beizadea Radu s-a născut într-o miercuri, […] nu într-o marţi, când sunt trei ceasuri rele (Sorescu 2003: 868).

> Marţi şi sâmbătă sunt zile nefaste, zile rele… În aceste zile sunt aşa-zisele „trei ceasuri rele” de care omul trebuie să se ferească (Bernea 1985: 187).

Unităţile frazeologice organizate cu element cantitativ numeric redau şi ideea de „nepotrivire”. Adesea, „inadecvarea” decurge din exprimarea unor ilogicităţi. Acest aspect este bine relevat în expresiile *două şi cu trei fac şase* (sau *şapte*), „se spune despre lucruri nepotrivite”. În acest caz, este evidentă transpunerea „dezacordului” matematic asupra planului figurat.

BDD-A30216 © 2019 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:13 UTC)

Dumneata ai putea suporta ideea unui cerc pătrat ... sau gândul că doi şi cu trei fac şase? (Petrescu 1946: 335).

Dar se sparg biserici, case, Vina nu-i a nimănui! Două şi cu trei fac şease, Astea nu-s cu şcirea lui (Zanne 1900: 279).

Uneori, la baza frazeologismelor structurate cu numeral, se află un fapt descris în Sfânta Scriptură. Un asemena motiv biblic este reflectat în îmbinarea frazeologică (*cei*) *trei crai de la* (sau *din*) *Răsărit* = a) „magi”[18]; b) (fig.) „persoane impunătoare”. Cel de-al doilea semantism al construcţiei de faţă este în strânsă legătură cu cel dintâi. De la sensul primar „magi”, prin extensiune, s-a ajuns la ideea de „persoane importante”, aidoma celor trei magi de la Răsărit.

a) Venirea lui [Christ] pe lume, în iesle, [este] asistată de vitele cu coarne şi [de] cei trei crai din Răsărit (Arghezi 1965: 133).

Îmbrăcaţi în haine cum se crede că ar fi fost cei trei crai de la Răsărit şi Irod, [copii] arată în faţa privitorilor scena petrecută între Irod şi cei trei crai (magi) (Țiucra Pribeagul 1936: 145).

b) Paveua suna sub copitele armăsarilor, oraşul răsuna de nechezatul lor, iar noi, ca cei trei crai de la Răsărit, trecem mândri prin strâmtoarea hudiţilor şi ieşim din cetate (Alecsandri 1974: 251).

De acum înainte, să ştii că eu unul mă leapâd de franţuzească, şi drept dovadă… nu voi mai zice „trei muşchetari”, ci „trei crai de la Râsârit” (Hasdeu 2003b: 245).

După cum s-a putut observa, uneori, utilizarea elementului cantitativ *trei* în structura unităţilor frazeologice este pe deplin motivată (vezi *a pune/ a trece/ a lăsa/ a fi pe planul al treilea* = „a considera (ceva sau pe cineva) ca fiind neimportant, ca fiind lipsit de valoare”, *a fi a treia roată la căruţă* = „a se afla pe un plan secundar; a fi neimportant”, *a umbla/ a merge pe trei cărări* = „a fi beat” etc.), văzându-se facil legătura dintre valenţa cuantificatorului numeric şi sensul expresiei. Alteori însă, relaţia dintre valoarea numeralului şi semantismul frazeologismului este ruptă, adică neexplicabilă (vezi *a lua* (*pe cineva*) *la trei parale* = „a-i cere (cuiva) socoteală pentru ceea ce a făcut sau se crede că a făcut”, *a lua* (*pe cineva*) *la trei păzeşte* = „a mustra, a certa (pe cineva) aspru”). În asemenea situaţii, este indicat să se ţină seama de încărcătura simbolică a numeralului, de conexiunile dintre componentele structurii, dar şi de anumite lexeme şi sensuri adiacente.

Examinând construcţiile de mai sus, putem afirma că puterea de sugestie a îmbinărilor lexicale sudate depăşeşte cu mult exprimarea nefrazeologică. De asemenea, trebuie spus că valorile simbolice pe care le comportă numeralul contribuie, adesea, mult mai profund la configurarea semantică a astfel de structuri

[18] La naşterea lui Iisus, au venit de la Răsărit trei magi (regi sau filosofi), care au adus, în semn de închinare în faţa lui Mesia, câte un dar: aur, smirnă şi tămâie. Aceşti magi au fost ca ursitoarele, prevestindu-I ceea ce avea să I se întâmple, căci aurul simbolizează regalitatea (şi, într-adevăr, Iisus este regele aşteptat de profeţii Vechiului Testament), tămâia semnifică spiritualitatea (şi, pe bună dreptate, Iisus a venit să schimbe lumea din punct de vedere spiritual), smirna reprezintă ultima Sa legătură cu pământescul (şi, efectiv, smirnă cu vin I s-a dat înainte de a fi crucificat).

BDD-A30216 © 2019 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:13 UTC)

decât alte mijloace lingvistice (Brumme 2007: 54). Nu în ultimul rând, prezenţa numeralului în structura frazeologismelor conferă acestora un surplus de expresivitate şi de dinamism.

Tiparul frazeologic organizat cu numeralul (cardinal şi, mai rar, ordinal) *trei* se caracterizează printr-o diversitate de valenţe semantice, printre care se regăsesc: „nonvaloarea”, „inutilitatea”, „neimportanţa”, „desconsiderarea”, „imoralitatea”, „mustrarea”, „înşelăciunea”, „nebunia”, „beţia”, „bătaia” etc.

Bibliografie

a. Lucrări teoretice

Aga 2005: Victor Aga, *Simbolica biblică şi creştină. Dicţionar enciclopedic* (*cu istorii, tradiţii, legende, folclor*), ediţia a II-a, Timişoara, Arhiepiscopia Timişoarei, Editura Învierea.

Brumme 2007: Jenny Brumme, *La valeur symbolique des expressions figées avec numéral en roumain*, în volumul „Limba română, limbă romanică. Omagiu acad. Marius Sala la împlinirea a 75 de ani”, Bucureşti, Editura Academiei Române, p. 51–59.

Căpăţînă 2007: Cecilia Căpăţînă, *Elemente de frazeologie*, Craiova, Editura Universitaria.

Cojocaru 2004: Dana Cojocaru, *Frazeologia. Concepte de bază*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.

Colţun 1995: Gheorghe Colţun, *Etimologii frazeologice* (*Curs special*), Chişinău, Editura Universităţii de Stat din Moldova.

DEX 2009: *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold.

DLR 2010: *Dicţionarul limbii române*, vol. I–XIX, ediţie anastatică, Bucureşti, Editura Academiei Române.

Dumistrăcel 1980: Stelian Dumistrăcel, *Lexic românesc. Cuvinte. Metafore. Expresii*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică.

Dumistrăcel 1997: Stelian Dumistrăcel, *Expresii româneşti. Biografii – motivaţii*, Iaşi, Editura Institutul European.

Dumistrăcel 2001: Stelian Dumistrăcel, *Până-n pânzele albe. Expresii româneşti. Biografii – motivaţii*, Ediţia a II-ua, Iaşi, Editura Institutul European.

Evseev 1997: Ivan Evseev, *Dicţionar de magie, demonologie şi mitologie românească*, Timişoara, Editura Amarcord.

Evseev 2007: Ivan Evseev, *Enciclopedia simbolurilor religioase şi arhetipurilor culturale*, Timişoara, Arhiepiscopia Timişoarei, Editura Învierea.

Graur 1971: Alexandru Graur, *Puţină ... aritmetică*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică.

Groza 2003: Liviu Groza, *Tendinţe ale frazeologiei româneşti actuale*, în „Actele Colocviului Catedrei de Limba Română, 27–28 noiembrie 2002: Aspecte ale dinamicii limbii române actuale”, vol. II, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, p. 351–360.

Hristea 1984: Theodor Hristea, *Introducere în studiul frazeologiei*, în *idem*, *Sinteze de limba română*, Bucureşti, Editura Albatros.

Măcriş 2002: Camelia-Mariana Măcriş, *Numeralul. Valori logico-gramaticale şi stilistice*, Târgovişte, Editura Bibliotheca.

Popuşoi 2014: Carolina Popuşoi, *„Realii” unităţi monetare în frazeologia românească*, în „Limba română”, anul LXIII, nr. 3, p. 381–391.

Suciu 2009: Emil Suciu, *Influenţa turcă asupra limbii române,* vol. I: *Studiu monografic*, Bucureşti, Editura Academiei Române.

BDD-A30216 © 2019 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:13 UTC)

Şăineanu 1973: Lazăr Şăineanu, *Basmele române: în comparaţiune cu legendele antice clasice şi în legătură cu basmele popoarelor învecinate şi ale tuturor popoarelor romanice*, Bucureşti, Editura Minerva.

Ştefănescu 2007: Ariadna Ştefănescu, *Modificări ale frazeologismelor condiţionate pragmatic*, în Ariadna Ştefănescu, „Aspecte pragmatice. Incursiuni în limba română actuală", Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, p. 31–45.

Tomici 2009: Mile Tomici, *Dicţionar frazeologic al limbii române*, Bucureşti, Editura Saeculum Vizual.

Zafiu 2007: Rodica Zafiu, *Păcatele limbii: Cuvintele beţiei*, în „România Literară", nr. 51.

b. Izvoare

Agârbiceanu 1968 = Ion Agârbiceanu, *Povestiri şi nuvele*, în *Opere*, V. Sub îngrijirea lui G. Pienescu, Bucureşti, Editura pentru Literatură.

Agârbiceanu 1962 = Ion Agârbiceanu, *Schiţe şi povestiri*, în *Opere*, I, Bucureşti, Editura pentru Literatură.

Agârbiceanu 1986 = Ion Agârbiceanu, *Strigoiul*, în *Opere*, XII, Bucureşti, Editura Minerva.

Alecsandri 1974 = Vasile Alecsandri, *Proză*, în *Opere*, IV. Text ales şi stabilit, note şi variante de Georgeta Rădulescu-Dulgheru, Bucureşti, Editura Minerva.

Argetoianu 1999 = Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice*, vol. II (*1 ianuarie–30 iunie 1937*). Ediţie şi indice de Stelian Neagoe, Bucureşti, Editura Machiavelli.

Argetoianu 2003 = Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice*, vol. VI (*1 ianuarie – 30 iunie 1939*). Ediţie şi indice de Stelian Neagoe, Bucureşti, Editura Machiavelli.

Argetoianu 2009 = Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice*, vol. X (*1 ianuarie–20 noiembrie 1942; 1 ianuarie–1 februarie; 30 martie–22 aprilie 19*). Ediţie şi indice de Stelian Neagoe, Bucureşti, Editura Machiavelli.

Arghezi 1965 = Tudor Arghezi, *Cartea cu jucării*, în *Scrieri*, VII. Proze, Bucureşti, Editura pentru Literatură.

Arghezi 2001 = Tudor Arghezi, *Tablete de cronicar*, în *Scrieri*, XLIII, Bucureşti, Editura Minerva.

Barbu 2006a = Eugen Barbu, *Groapa*, în *Opere*, I. Ediţie îngrijită, cronologie, note, comentarii, repere critice de Mihai Ungheanu, Bucureşti, Fundaţia Naţională pentru Ştiinţă şi Artă, Univers Enciclopedic.

Barbu 2006b = Eugen Barbu, *Princepele*, în *Opere*, II. *Romane*. *Jurnal*. Ediţie îngrijită, cronologie, note, comentarii, repere critice de Mihai Ungheanu. Prefaţă de Eugen Simion, Bucureşti, Fundaţia Naţională pentru Ştiinţă şi Artă, Univers Enciclopedic.

Bernea 1985 = Ernest Bernea, *Cadre ale gândirii populare româneşti. Contribuţii la reprezentarea spaţiului, timpului şi cauzalităţii.* Cu o postfaţă de Ovidiu Bârlea, Bucureşti, Editura Cartea Românească.

Biblia 1988 = *Biblia adecă Dumnezeiasca Scriptură a Vechiului şi Noului Testament*. (Traducere). Tipărită întâia oară la 1688 în timpul lui Şerban-Vodă Cantacuzino, domnul Ţării Româneşti. Bucureşti, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.

Blaga 1986 = Lucian Blaga, *Ivanca*, în *Opere*, III. *Teatru*. Ediţie critică şi studiu introductiv de George Gană, Bucureşti, Editura Minerva.

Cocea 1970 = Nicolae D. Cocea, *Fecior de slugă*, în *Scrieri*, II. Text ales şi stabilit, studiu introductiv, note şi bibliografie de Virgiliu Ene, Bucureşti, Editura Minerva.

Constantinescu 1970 = Pompiliu Constantinescu, *Scrieri*, IV. Ediţie îngrijită de Constanţa Constantinescu, cu o prefaţă de Victor Aurel Felea, Bucureşti, Editura Minerva.

Dobrogeanu-Gherea 1976 = Constantin Dobrogeanu-Gherea, *Politică internă*, în *Opere complete*, II (*1886–1892*). Ediţie îngrijită de Ion Popescu-Puţuri, Ştefan Voitec

BDD-A30216 © 2019 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:13 UTC)

(coordonatori), Augustin Deac, Ion Iacoş, Ion Mamina, Teodor Popescu, Bucureşti, Editura Politică.
Dumitriu 1984 = Dana Dumitriu, *Prinţul Ghica,* vol. II, Bucureşti, Editura Cartea Românească.
Eminescu1980 = Mihai Eminescu, *Publicistică*, în *Opere*, IX. Studiu introductiv de Al. Oprea, Bucureşti, Editura Academiei Republicii Socialiste România, Muzeul Literaturii Române.
Florian 1983 = Mircea Florian, *Recesivitatea ca structură a lumii,* vol. I. Ediţie îngrijită, studiu introductiv şi note de Nicolae Gogoneaţă şi Ioan C. Ivanciu, Bucureşti, Editura Eminescu.
Goma 2005 = Paul Goma, *Jurnal*, vol. XIII. Bucureşti, Editura Anamarol.
Hasdeu 2002 = Bogdan Petriceicu Hasdeu, *Publicistica politică.* Ediţie critică de Stancu Ilin, Bucureşti, Editura Floarea Darurilor.
Hasdeu 2003a = Bogdan Petriceicu Hasdeu, *Răzvan şi Vidra*, în *Opere*, IV. *Dramaturgia*. Ediţie critică de Stancu Ilin şi I. Oprişan, Bucureşti, Academia Română, Fundaţia Naţională pentru Ştiinţă şi Artă, Institutul de Istorie şi Teorie Literară „G. Călinescu".
Hasdeu 2003b = Bogdan Petriceicu Hasdeu, *Trei crai de la răsărit*, în *Opere*, IV. *Dramaturgia*. Ediţie critică de Stancu Ilin şi I. Oprişan, Bucureşti, Academia Română, Fundaţia Naţională pentru Ştiinţă şi Artă, Institutul de Istorie şi Teorie Literară „G. Călinescu".
Ispirescu 1971a = Petre Ispirescu, *Istoria lui Ştefan-Vodă cel Mare şi cel Bun*, în *Opere*, II. Ediţie îngrijită, note şi variante, glosar şi bibliografie de Aristiţa Avramescu. Studiu introductiv de Corneliu Bărbulescu, Bucureşti, Editura Minerva.
Ispirescu 1971b = Petre Ispirescu, *Poveşti morale*, în *Opere*, II. Ediţie îngrijită, note şi variante, glosar şi bibliografie de Aristiţa Avramescu. Studiu introductiv de Corneliu Bărbulescu, Bucureşti, Editura Minerva.
Kennedy 2013 = Douglas Kennedy, *Farmecul discret al vieţii conjugale.* Traducere de Grădinaru Lidia, Bucureşti, Editura Trei.
Lăncrănjan 1963 = Ion Lăncrănjan, *Cordovanii*, vol. II, Bucureşti, Editura pentru Literatură.
Liiceanu 2010 = Gabriel Liiceanu, *Întâlnire cu un necunoscut.* Bucureşti, Editura Humanitas.
McBride 2015 = James McBride, *Pasărea Bunului Dumnezeu.* Traducere de Filat Ioana, Bucureşti, Editura Pandora.
Pamfile 1908 = Tudor Pamfile, *Din viaţa poporului român. Culegeri şi studii*, VI, *Jocuri de copii*, Bucureşti, Academia Română.
Pann 1967 = Anton Pann, *Povestea vorbii*, vol. I. Ediţie îngrijită de I. Fischer. Prefaţă de Şerban Foarţă, [Bucureşti], Editura pentru Literatură.
Panu 1908 = George Panu, *Amintiri de la „Junimea" din Iaşi,* vol. I. Bucureşti, Editura Societăţii Anonime pe Acţiuni Adevărul.
Petrescu 1946 = Camil Petrescu, *Jocul ielelor*, în *Teatru*, I. Bucureşti, Fundaţia Regală pentru Literatură şi Artă.
Petrescu 1973 = Cezar Petrescu, *Adevărata moarte a lui Guynemer,* în *Aranca, ştima lacurilor. Proză fantastică*. Postfaţă şi bibliografie de Ion Maxim, Bucureşti, Editura Minerva.
Sadoveanu 1955 = Mihail Sadoveanu, *Însemnările lui Neculai Manea*, în Opere, III. Bucureşti, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă.
Sima al lui Ion 2003 = Sima al lui Ion, *Folclor din Ţara Moţilor*. Poveşti. Ediţie îngrijită de Ioan Felea şi Mircea Popa. Cuvânt înainte de Mircea Popa. Postfaţă de Romulus Felea, Cluj, Editura Napoca Star.
Sîrbu 1993 = Ion D. Sîrbu, *Adio, Europa!*, vol. II, Bucureşti, Editura Cartea Românească.

BDD-A30216 © 2019 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:13 UTC)

Sorescu 2003 = Marin Sorescu, *Răceala*, în *Opere,* III. *Teatru*. Ediţie îngrijită de Mihaela Constantinescu-Podocea. Prefaţă de Eugen Simion, Bucureşti, Editura Academiei Române, Univers Enciclopedic.

Teodoreanu 1977 = Ionel Teodoreanu, *Masa umbrelor*, în *Opere*, VI. Ediţie îngrijită, studiu introductiv şi note de Nicolae Ciobanu, Bucureşti, Editura Minerva.

Ţiucra Pribeagul 1936 = Petru Ţiucra Pribeagul, *Pietre rămase.* Contribuţie la monografia judeţului Arad, Bucureşti, Imprimeria Căilor Ferate Române.

Zanne 1900 = Iuliu A. Zanne, *Proverbele românilor din România, Basarabia, Bucovina, Ungaria, Istria şi Macedonia. Proverbe, zicători, povăţuiri, cuvinte adevărate, asemănări, idiotisme şi cimilituri...,* vol. V, Bucureşti, Editura Librăriei Socec&Comp.

Semantic Values of Romanian Phraseological Units with the Numeral *trei* 'three'

In Romanian phraseology, combinations involving the quantity element *trei* 'three' play a special role. Its simple structure, as well as the complexity of symbols it denotes justify its place and contribution to the process of creating phraseological units. Also, the frequency of the numeral *trei* 'three' in fairy tales and in church texts (respectively, in the lives of the saints) has influenced considerably, we believe, its use in the constructions discussed hereunder. The phraseological pattern organised with the numeral *trei* 'three' is characterised by a diversity of semantic values, among which: "non-value", "disdain", "immorality", "castigation", "deceit", "deliration", "inebriety", "fight", etc.

The presence of the numeral *trei* 'three' in the structure of phraseological combinations gives them expressivity and dynamism.

BDD-A30216 © 2019 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:13 UTC)